

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ
І ТЕХНОЛОГІЙ ННІ «ПРИДНІПРОВСЬКА
ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ»**

**Силабус навчальної дисципліни
Пластична анатомія та анатомічний рисунок**

бакалавр

(назва освітнього ступеня)

023 «образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

(назва спеціальності)

«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська
Факультет	ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
Кафедра	Основ архітектури
Контакти кафедри	ПДАБА. 49005, м. Дніпро, вул. Архітектора Олега Петрова (Чернишевського), 24а. Каб. 5001 Телефон: (0562) 46-93-61; внутрішній 3-61;
Викладачі-розробники	Половна-Васильєва Олена Анатоліївна, доцент; Кошелева Ірина Валентинівна, асистент.
Контакти викладачів	Kosheleva.iryana@365.pdaba.edu.ua
Розклад занять	https://pgasa.dp.ua/timetable/WSIGMA/APX/ROZKLADP.HTML#A3
Консультації	https://pgasa.dp.ua/timetable/WSIGMA/APX/ROZKLADK.HTML https://pgasa.dp.ua/department/dyzajnu-ta-rekonstruktsiyiarhitekturnogo-seredovyshha/

Анотація навчальної дисципліни

Силабус дисципліни «Пластична анатомія та анатомічний рисунок» розроблено відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Предметом вивчення є формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок в дисципліні «Пластична анатомія та анатомічний рисунок», та подальше використання в образотворчому мистецтві.

	Години	Кредити	Семестр
			III
Всього годин за навчальним планом, з них:	120	4	120

Аудиторні заняття, у т.ч.	56		56
лекції	16		16
лабораторні роботи	-		-
практичні заняття	40		40
Самостійна робота, у т.ч:	64		64
підготовка до аудиторних занять	-		-
підготовка до контрольних заходів	-		-
виконання курсової роботи	-		-
виконання індивідуальних завдань	34		34
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	-		-
підготовка до екзамену	30		30
Форма підсумкового контролю			залік

Мета вивчення дисципліни «Пластична анатомія та анатомічний рисунок» є ознайомлення студентів з етапами розвитку та основною проблематикою пластичної анатомії для використання в образотворчої діяльності.

Завдання вивчення дисциплін «Пластична анатомія та анатомічний рисунок» є:

- опанування комплексом знань пластичної анатомії;
- застосування знань в процесі зображення людини;
- сприяння розвитку художнього мислення, зорової пам'яті;

Пререквізити дисципліни – базові знання з предмету «Академічний рисунок» та «Історія мистецтва».

Постреквізити дисципліни – компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни «Пластична анатомія та анатомічний рисунок», будуть використані в навчальному процесі професійної підготовки фахівця та суттєвим фактором для розширення можливостей у виконанні завдань з дисциплін «Рисунок», «Скульптура», «Живопис», «Монументально-декоративний живопис».

Компетентності – відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» 023.1.01.24:

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недобросовісності.

ФК01. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК07. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача; розуміння значущості візуальних комунікацій в міському середовищі в умовах небезпеки для населення.

ФК09. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності; розуміти цінність національних традицій та нематеріальної культурної спадщини, методи підтримання її розвитку та захисту від військової та інформаційної агресії.

ФК10. Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

Заплановані результати навчання – відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» 023.1.01.24:

ПРН01. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН02. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН06. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН07. Відобразити морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом; в тому числі при відновленні об'єктів культурної спадщини, пошкоджених внаслідок воєнних дій та надзвичайних ситуацій.

ПРН12. Врахувати психологічні особливості у процесі навчання, спілкування та професійної діяльності.

ПРН13. Застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ПРН15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

Методи навчання - словесний, наочний, практичний.

Форма навчання – групова форма навчання.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: мультимедійний проектор, наочні моделі, папір, простий олівець.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Історичний розвиток пластичної анатомії. Пропорції фігури. Кісткова система людини.					
Історичний розвиток пластичної анатомії. Становлення її як науки найвідоміші канони зображення людини. Пропорції фігури.	9	2	4		3
Загальна форма черепа. Лицьовий та мозковий череп. Хребет як основа всього скелету. Грудна клітина.	11	2	4		5
Плечовий пояс та верхня кінцівка. Кістки руки.	11	2	4		5
Кісткова система тазу. Нижня кінцівка. Кістки стопи.	11	2	4		5
Разом за змістовим модулем 1	42	8	16		18
Змістовий модуль 2. М'язова система людини					
М'язова система людини. М'язи голови та шиї.	12	2	6		4

Пластика, рух і побудова м'язів тулуба.	12	2	6		4
Пластика, рух і побудова м'язів верхніх кінцівок.	12	2	6		4
Пластика, рух і побудова м'язів тазового поясу та м'язів нижніх кінцівок.	12	2	6		4
Разом за змістовим модулем 2	48	8	24		16
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	120	16	40		64

2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАННЯТЬ

№ зан	Тема занять	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Історичний розвиток пластичної анатомії. Пропорції фігури. Кісткова система людини.		
1,2	Завдання 1. Пропорційна побудова скелету людини. Формат А3, простий олівець.	4
3,4	Завдання 2. Рисунок черепа людини в профіль і анфас. Формат А3, простий олівець.	4
5,6	Завдання 3. Замальовки скелету тулуба. Формат А3, простий олівець.	4
7	Завдання 4. Рисунки кісток плечового поясу та верхньої кінцівки. Формат А3, простий олівець.	2
8	Завдання 5. Замальовки костної системи тазу та нижньої кінцівки. Формат А3, простий олівець.	2
Разом за змістовим модулем 1		16
Змістовий модуль 2. М'язова система людини.		
9,10,11	Завдання 6. Анатомічні рисунки екорше черепа та шиї в двох положеннях (профіль, анфас). Формат А3, простий олівець.	6
12,13,14	Завдання 7. Анатомічні рисунки екорше тулуба (спереду та ззаду). Формат А3, простий олівець.	6
15,16,17	Завдання 8. Анатомічні рисунки екорше верхньої кінцівки з плечовим поясом. Формат А3, простий олівець.	6
18,19,20	Завдання 9. Анатомічний рисунок екорше тазового поясу та нижньої кінцівки. Формат А3, простий олівець.	6
Разом за змістовим модулем 2		24
Разом		40

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
-------	-------------------------	-----------------

1	Виконання індивідуальних завдань	64
2	Підготовка до екзамену	30

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ (ЗАМАЛЬОВКИ, АНАТОМІЧНІ РИСУНКИ)

- Завдання 1.** Замальовки конструктивних схем побудови фігури людини. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 2.** Замальовки черепа в різних ракурсах з посібника. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 3.** Анатомічні рисунки кісток хребта та грудної клітки. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 4.** Анатомічні рисунки кісток верхньої кінцівки в положенні супінація та пронація. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 5.** Анатомічні рисунки скелету кисті руки в різних положеннях. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 6.** Замальовки скелету тазового поясу та нижньої кінцівки з анатомічного атласу. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 7.** Замальовки скелету стопи в різних положеннях з атласу.
- Завдання 8.** Замальовки з натури голови людини в різних ракурсах. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 9.** Замальовки з натури оголеного тулуба(жіночого та чоловічого) в різних положеннях. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 10.** Замальовки з натури рук в різних положеннях. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 11.** Замальовки кисті руки в різних положеннях з анатомічними рисунками. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 12.** Замальовки з натури тазового поясу і нижньої кінцівки з анатомічними рисунками. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 13.** Замальовки стоп з натури в різних положеннях. Формат А3, простий олівець.
- Завдання 14.** Рисунок екорше фігури людини (профіль спереду та ззаду). Формат А3, простий олівець.

4. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Історичний розвиток пластичної анатомії. Пропорції фігури. Кісткова система людини.

Оцінка кожного індивідуального практичного і самостійного завдання становить суму балів:

Завдання теми №1 –25 балів

Завдання теми №2 – 25балів

Завдання теми №3 –25 балів

Завдання теми №4 –25 балів

Змістовий модуль 2. М'язова система людини

Оцінка кожного індивідуального практичного і самостійного завдання становить суму балів:

Завдання теми №3 – 25 балів

Завдання теми №6 – 25 балів

Завдання теми №7 – 25 балів

Завдання теми №8 – 25 балів

Критерії оцінки виконання практичних та індивідуальних завдань:

22 - 25 балів виставляється студентові, якщо він виконує всі вимоги: презентує на перегляді всі практичні та самостійні роботи; демонструє творчий, високий рівень зображень, обумовлений повним виконанням всіх навчальних завдань для кожної роботи; демонструє високий рівень професійного володіння художніми матеріалами; якісне оформлення робіт.

15 – 21 балів виставляється студентові, якщо він виконує всі вимоги: презентує на перегляді всі роботи; демонструє високий рівень та грамотність зображень, але з невеликими зауваженнями щодо виконання всіх навчальних завдань в повному обсязі; демонструє високий рівень професійного володіння художніми матеріалами; оформлення робіт якісне, але наявні невеликі помилки в зображенні.

10 - 14 балів виставляється студентові, якщо він виконує вимоги частково: презентує на перегляді всі роботи; демонструє достатній рівень та грамотність зображень, але зі значними зауваженнями щодо часткового виконання всіх навчальних завдань; демонструє достатній рівень професійного володіння художніми матеріалами; оформлення робіт якісне, але наявні помилки та неточності в зображенні.

5-9 балів виставляється студентові, якщо він виконав мінімальні вимоги: презентує на перегляді всі роботи; демонструє низький рівень та грамотність зображень, зі значними зауваженнями щодо мінімального виконання всіх навчальних завдань; демонструє низький рівень професійного володіння художніми матеріалами; оформлення робіт неякісне, наявні дуже суттєві помилки та неточності в зображенні.

0 - 4 балів виставляється студентові, якщо він не виконує вимоги, закладені навчальною програмою: не здійснює виконання всього обсягу навчальних завдань; недостатня кількість робіт; були допущені дуже значні похибки, неточності, помилки в зображеннях; демонструє відсутність професійного володіння художніми матеріалами; роботи не оформлені.

Критерії оцінювання екзамену:

Екзаменаційний білет складається з 2 запитань. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання екзамену:

45-50 балів - виставляється за високий (відмінний) рівень знань (допускаються мінімальні неточності) навчального матеріалу освітнього компоненту; вміння аналізувати, використовувати набуті знання у прийнятті рішень у відповідній предметній області, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; виконання практичних завдань на високому естетичному рівні.

32-44 балів – виставляється за добрий рівень знань (можлива невелика кількість неточностей) і загалом правильне розуміння навчального матеріалу освітнього компоненту вище від середнього рівня; аргументовані відповіді/рішення на поставлені

запитання/завдання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

20-31 бали - виставляється за посередні знання навчального матеріалу освітнього компоненту, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.

0-19 балів - виставляється за слабкі знання навчального матеріалу освітнього компоненту, мало аргументовані візуальні рішення, наявність значних помилок у вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач; незнання значної частини навчального матеріалу освітнього компоненту.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середньоарифметична оцінка змістового модуля 1, змістового модуля 2 та екзамену.

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладачів та студентів: прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної доброчесності при організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі у встановлений термін. Середовище на занятті є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Порядок зарахування пропущених занять відбувається шляхом самостійного опрацювання студентами навчального матеріалу з теми пропущеного заняття. Перевірка проводиться шляхом усного опитування опитуванню за темою пропущеного лекційного заняття.

Студенти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної доброчесності ПДАБА ПЛПМ 0812-001:2018, яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачів вищої освіти передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідеї, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;
- надання достовірної інформації про результати (наукової, творчої) діяльності.

У випадку надзвичайної ситуації (епідемії, пандемії, стихійного лиха, введення надзвичайного стану і т.д.) студенти повинні дотримуватися правил поведінки, які встановлені відповідними інструкціями.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Підручник «Пластична анатомія» І. М. Наталуха, В. В. Апальков, С. В. Рибін, В. А. Носань, Р. Ю. Ногін, Харків, ХДАДМ, Майдан, 2018, 206 стр, іл 189
2. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання: Навчальний посібник. Львів: аверс, 2010. 496 с.

3. Сидоренко П. І., Бондаренко Г. О., Куц С. О. Анатомія та фізіологія людини: підручник. Київ: Кондор, 2015.
4. Веремчук В. С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В. С. Веремчук, В. О. Долгіх. К.: Приватна школа, 2012. 330 с.
5. Мірчук З. П., Мірчук М. В. Анатомія людини. Навчальний посібник. Дрогобич: Вимір, 2007.
6. Гетьман Ю. А., Стельмах Л. С. Рисунок. Вивчення і зображення голови людини. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дизайн» денної та заочної форми навчання. Луцьк: ЛНТУ, 2010. 92 с.

Допоміжна

1. Vammes DER NACKTE MENSCH 1982. Dresden

7. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>
4. анатомія для художників, книги <http://graphic.org.ru/anatomy.html>
5. анатомічний атлас http://www.anatomy.tj/bones_head.php
6. Віртуальний читальний зал бібліотека ПДАБА Франсіско Асенсіо Сервер «Рисунок» <https://cutt.us/0SL5U>

Розробник(и) _____ *Кашель* _____ (Ірина КОШЕЛЄВА)
(підпис)

Гарант освітньої програми _____ *Половна* _____ (Олена ПОЛОВНА-ВАСИЛЬЄВА)
(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри
_____ Основ архітектури _____
(назва кафедри)

Протокол від «_28_» серпня 2025 року №_1_

Завідувач кафедри _____ *Ревський* _____ (Іван РЕВСЬКИЙ)
(підпис)